

שאלות ותשובות לסיכום מסכת יומא

ויש מי שציידד לומר שגם אם פרו אינו קרבן ציבור, אין צריך לחזור אחר טהרה מאחר וסוף סוף אחיו הכהנים מתכפרים בו, ומשום כבוד הרבים לא גזרו רבנן (עפ"י דובב מישרים ח"ב יד. ועריטב"א לעיל ו: בשם התוס' שהואיל ועבודת השעיר של הציבור תלויות בו, דינו כקרבן ציבור שלא חששו להפריש הכהן הגדול בגללו. וכן הביא השעה"מ בשם תו"י).

אילו שלא אהרן – ודאי קרבן יחיד הוא ועושה תמורה.

ב. חומר בזבח מבתמורה – שהזבח נוהג ביחיד ובציבור, ודוחה את השבת ואת הטומאה (– בקרבן הקבוע לו זמן), ועושה תמורה. מה שאין כן תמורה, אינה שייכת אלא בקרבן יחיד ואינה דוחה שבת ויום טוב (שהרי אין זמן קבוע להקרבתה) ואינה עושה תמורה.

חומר בתמורה שהיא חלה על בעל מום קבוע (טוב ברע או רע בטוב), לענין זה שבחילולה אינה יוצאת לחולין ליגזז וליעבד, משא"כ ברוב הזבחים, אין חלה קדושת הגוף על בעל מום אלא קדושת דמים [מלבד בכור שקדוש מרחם, וכן מעשר בהמה שנאמר בו לא יבקר בין טוב לרע], הלכך כשהוא פודה הריהם חולין גמורים.

התמורה חלה בטעות (יהיה – לרבות שוגג כמויד), משא"כ הקדש שאר הקרבנות קיימא לן שאינו חל בטעות, מלבד מעשר בהמה. ויש חילוקים נוספים (עפ"י תוס'). ע"ע בתמורה יו.

דף נא

פד. א. האם פסח וחגיגה הגם קרבנות יחיד או קרבנות ציבור?
ב. פרו של אהרן – משל מי הוא בא?

א. פסח וחגיגה קרבנות של יחידים הם אלא שלחגיגה קרא התנא (בתמורה) 'קרבן ציבור' מפני שבא בכנופיא (= בקיבוץ רוב עם), ואילו לפסח קרא 'קרבן יחיד', הגם שבא בכנופיא – שהרי יש פסח שני שאינו בא בכנופיא.

לדעת האומר אין שוחטים את הפסח על היחיד, לעולם הפסח קרבן השותפים הוא. ונפקא מינה שאינו עושה תמורה (עפרש"י).

א. במקום אחר (חגיגה ו.) נקראת חגיגה 'קרבן יחיד', כי רק כלפי פסח שני חשבוה כאן 'קרבן ציבור' (עפ"י תוס' שם, וע' תוס' פסחים ע:).

ובמשנה למלך (ק"פ א, ג) מסתפק האם החגיגה קרבה בכמה גדולה אם לאו שהרי עיקרה קרבן יחיד וחובות יחיד אינן קרבות בכמה. ובקרבן אורה (זבחים קטז: ק"ט.) כתב לדייק מדברי הרמב"ם שקריבה בכמה [והירושלמי (פסחים ב, ד) שאמר אינה קריבה – יש לפרשו בכמה קטנה]. הפסח קרב בכמה [ככתוב בספר יהושע שעשו פסח בגלגל. ע' זבחים ק"ח]. ואפילו פסח שני שאינו בא בחבורה, אך כיון שבא מכח פסח ראשון הרי הוא כמותו (עפ"י משנה למלך שם, לפי התוס' בזבחים ק"ח.).

ב. נפקותא נוספת בכך שפסח אינו כקרבן ציבור; כתבו התוס' (לעיל ו: ד"ה אמר), הטומאה בו לא הותרה כקרבן ציבור (למ"ד) אלא דחוייה. ואין הדבר מוסכם (ע' בפירוט לעיל ו-ז).

שחיטת פסח על היחיד – בפסחים צא.

הקרבת פסח שני בשבת ובטומאה – שם צה.

ב. פרו של אהרן – משלו, ואין לציבור ולא לכהנים חלק בו, ואף בדיעבד אם הביא משלהם – פסול (לכך נאמר אשר לו שלש פעמים).

ואף על פי שהפר בא משלו, הפקירו המקום לכל אחיו הכהנים שתהא להם שותפות בו ועל ידי כך הם מתכפרים בפרו כנ"ל.

יכול אדם להקדיש פרו בשביל הכהן הגדול, שייחשב שהקדישו הכהן. ואין צריך להקנות לו את הבהמה מקודם לכן בעודה חולין אלא מקדיש בשבילו. אך צריך לכיין לכך שהכהן ייחשב המקדיש [בניגוד לשאר קרבנות-יחיד שאדם מביא קרבן על חברו באופן שהמתכפר אינו המקדיש] (עפ"י חזון איש מנחות מב, כד).

פה. א. מה היה מבדיל בין הקודש לקדש הקדשים, במשכן ובשני בתי המקדש?
ב. באיזה מסלול מהלך הכהן הגדול בכניסתו להקטיר קטורת לפני ולפנים?

א. במשכן הבדילה הפרוכת בין הקודש לקדש הקדשים.

מבואר מדברי התוס' שמקום הפרוכת עצמו, מתחילת עוביה ולפנים, קדוש בקדושת קדש הקדשים.

בבית ראשון היה בנוי כותל שעוביו אמה, 'אמה טרקסין', המבדיל בין הקודש לקה"ק. ונסתפקו החכמים על עובי הכותל, אם דינו כלפנים או כלחוץ.

מלבד הכותל היתה שם פרוכת בכניסת הדביר, באמצעו (כדלהלן נד).

בבית שני [מפני גבהו אי אפשר לבנות שם כותל ברוחב אמה], היו שם שתי פרוכות וביניהן אמה [מפני הספק האמור]. רבי יוסי אומר: לא היתה שם אלא פרוכת אחת.

א. אפשר סבר רבי יוסי שהיתה הפרוכת רחבה אמה, ואפשר שהיתה דקה ופשוט לו שקדושת אמה

טרקסין כלפנים [או כלחוץ. תוס' ישנים, תורי"ד ועוד] הלכך אין צורך בשתי פרוכות (עפ"י תוס').

ב. הרמב"ם (בית הבחירה ד, ב) נקט כתנא דמתניתין ששתי פרוכות היו.

ב. הילוך הכהן הגדול פנימה; –

רבי יהודה אומר: בין המזבח למנורה היה מהלך, בצד הדרומי של ההיכל. ונכנס בפתח הפרוכת החיצונה שהיה נתון בצד דרום (כסתם מתניתין).

ויש אומרים: בין השלחן לכותל היה מהלך, כלומר בצפון ההיכל. ואמר רב חסדא: רבי יוסי היא שסובר פתח הפרוכת בצפון, לכך בא מאותו צד.

רבי מאיר אומר: בין שלחן למזבח [סובר כרבי יוסי שהפתח בצפון, אלא שלדעתו אי אפשר לעבור בין כותל לשלחן מפני שעמדו שם עשרה שלחנות שעשה שלמה, ארכם לרוחב הבית, וחסמו את המעבר שבחצי הדרומי – לכך הוצרך לעבור בין השלחנות למזבח. ואבעית אימא משום שכינה אין זו מדת דרך ארץ לילך להדיא כל דרכו בצד צפון מול הפתח].

הלכה כרבי יהודה שכן סתמה משנתנו כמותו (עפ"י רא"ש הל' עבודת יוהכ"פ; רמב"ם; לקוטי הלכות).

וצ"ע במאירי לג שראה מדבריו שהיה מהלך בין המנורה לכותל.

במקדש ראשון היה שער לאמה טרקסין באמצע הכותל (כן משמע להלן נד. שהיתה שם פרוכת בשער, כנגד שני בדי הארון). ונראה לכאורה שהכהן היה מסיט הפרוכת בגופו (ע' בתוספתא ובתורי"ד) ונכנס הישר לבין בדי ארון.